Thanasutta
Menneskekunnskap

Oversatt av Kåre A. Lie

April 2025

Thanasutta

AN IV. 4.5.2 (4.192) Menneskekunnskap

192. "Det finnes fire tilstander som må forstås ut fra fire andre tilstander, munker. Hvilke fire? Moral skal forstås ut fra samliv over lang tid, og ikke kortvarig, munker, og av den forstandige og ikke av den uforstandige, av den vise og ikke av en tosk. Hederlighet skal forstås ut fra forretninger over lang tid, og ikke kortvarige, munker, og av den forstandige og ikke av den uforstandige, av den vise og ikke av en tosk. Styrke skal forstås gjennom ulykker over lang tid og ikke kortvarige, munker, og av den forstandige og ikke av den uforstandige, av den vise og ikke av en tosk. Visdom skal forstås gjennom samtaler over lang tid og ikke kortvarige, munker, og av den forstandige og ikke av den uforstandige, av den vise og ikke av en tosk.

Det er altså sagt at moral skal forstås ut fra samliv over lang tid, og ikke kortvarig, munker, og av den forstandige og ikke av den uforstandige, av den vise og ikke av en tosk. I hvilken forbindelse ble dette sagt? Hvis en person har bodd lenge sammen med en annen person og vet at denne andre personen lenge har brutt sine løfter, at gjør det som er galt, ikke er til å stole på, han er ikke pålitelig og har en upålitelig oppførsel, da vet han at denne personen har dårlig moral, at han er umoralsk.

Men hvis en person har bodd lenge sammen med en annen person og vet at denne person lenge har holdt det han lover, at han ikke gjør det som er galt, at han er til å stole på, er pålitelig og har en pålitelig oppførsel, da vet han at denne personen har god moral, at han ikke er umoralsk. Det var derfor det ble sagt at moral skal forstås ut fra samliv over lang tid, og ikke kortvarig, munker, og av den forstandige og ikke av den uforstandige, av den vise og ikke av en tosk.

Så er det sagt at hederlighet skal forstås ut fra forretninger over lang tid, og ikke kortvarige, munker, og av den forstandige og ikke av den uforstandige, av den vise og ikke av en tosk. I hvilken forbindelse ble dette sagt? Det er når man vet at en person drev sine forretninger på én måte overfor en enkelt person, på en annen måte når han hadde med to eller tre personer å gjøre, og på en annen måte igjen når han hadde med mange personer å gjøre, når han handlet annerledes i de sistnevnte forretningene enn i de førstnevnte.

Personen drev uhederlige forretninger – forretningene hans var ikke hederlige.

Men hvis en person har drevet forretninger med en annen person og vet at denne personen driver sine forretninger på samme måte overfor en enkelt person som overfor to, tre eller mange personer, at han ikke gjør noen forskjell på de førstnevnte og de sistnevnte, men driver hederlig forretningsvirksomhet – da vet man at han er hederlig. Det er derfor det ble sagt at hederlighet skal forstås ut fra forretninger over lang tid, og ikke kortvarige, munker, og av den forstandige og ikke av den uforstandige, av den vise og ikke av en tosk, munker.

Det er også sagt at styrke skal forstås gjennom ulykker over lang tid og ikke kortvarige, munker, og av den forstandige og ikke av den uforstandige, av den vise og ikke av en tosk. I hvilken forbindelse ble dette sagt? Hvis en person taper slektninger og eiendom og blir rammet av sykdom, tenker han ikke som så: 'Slik er det å leve i verden, slik er det å være menneske. Verden går sin gang med sine åtte hendelser: vinning og tap, berømmelse og vanære, klander og ros og lykke og sorg.' Når en person taper slektninger og eiendom og blir rammet av sykdom, sørger han dypt, jamrer og mister livsgleden. Han slår seg for brystet og føler seg fullstendig forvirret.

Men hvis en person taper slektninger og eiendom og blir rammet av sykdom, tenker han heller som så: 'Slik er det å leve i verden, slik er det å være menneske. Verden går sin gang med sine åtte hendelser: vinning og tap, berømmelse og vanære, klander og ros og lykke og sorg.' Hvis en slik person taper slektninger og eiendom og blir rammet av sykdom, sørger han ikke dypt, jamrer ikke og mister ikke livsgleden. Han slår seg ikke for brystet og føler seg ikke fullstendig forvirret. Derfor er det sagt at styrke skal forstås gjennom ulykker over lang tid og ikke kortvarige, munker, og av den forstandige og ikke av den uforstandige, av den vise og ikke av en tosk.

Så er det sagt at visdom skal forstås gjennom samtaler over lang tid og ikke kortvarige, munker, og av den forstandige og ikke av den uforstandige, av den vise og ikke av en tosk. I hvilken forbindelse ble dette sagt? Når en person har samtale med en annen, vet han: 'Ut fra de feiltakelsene denne personen nevner, ut fra intensjonene hans og ut fra hvordan han besvarer spørsmål og snakker har han liten visdom. Denne personen er ikke noen

vismann. Og hvorfor det? Han kommer ikke med noen dypsindige uttalelser som bidrar til fred og godhet. Han sier ikke noe som går hinsides vanlig snusfornuft, noe som er subtilt og bare kan fattes av de vise. Når han snakker om læren, er han ikke kompetent til å gi verken en kortfattet eller detaljert utredning, og han klarer ikke å undervise, redegjøre, fastslå, klargjøre, analysere den eller gjøre den lett å forstå. Denne personen mangler visdom, han er ikke noen vismann.'

Det er som om en mann med godt syn skulle stå ved bredden av en innsjø og se en liten fisk sprette opp av vannet. Da ville han tenke som så: 'Ut fra hvordan denne fisken spretter, ut fra de bølgene den skaper og ut fra hastigheten dens kan jeg se at dette er en liten fisk. Den er ikke stor.'

Slik vil også en person i samtale med en annen vite: 'Ut fra de feiltakelsene denne personen nevner, ut fra intensjonene hans og ut fra hvordan han besvarer spørsmål og snakker har han liten visdom. Denne personen er ikke noen vismann. Og hvorfor det? Han kommer ikke med noen dypsindige uttalelser som bidrar til fred og godhet. Han sier ikke noe som går hinsides vanlig fornuft, noe som er subtilt og bare kan fattes av de vise. Når han snakker om læren, er han ikke kompetent til å gi verken en kortfattet eller detaljert utredning, og han klarer ikke å undervise, redegjøre, fastslå, klargjøre, analysere den eller gjøre den lett å forstå. Denne personen mangler visdom, han er ikke noen vismann.'

Men når en person samtaler med en annen vil han også vite: 'Ut fra de feiltakelsene denne personen nevner, ut fra intensjonene hans og ut fra hvordan han besvarer spørsmål og snakker har han ikke liten visdom. Denne personen er en vismann. Og hvorfor det? Han kommer med dypsindige uttalelser som bidrar til fred og godhet. Han kan si noe som går hinsides vanlig fornuft, noe som er subtilt og bare kan fattes av de vise. Når han snakker om læren, er han kompetent til å gi en kortfattet eller detaljert utredning, og han klarer å undervise, redegjøre, fastslå, klargjøre, analysere den og gjøre den lett å forstå. Denne personen mangler ikke visdom, han er en vismann.'

Det er som om en mann med godt syn skulle stå ved bredden av en innsjø og se en stor fisk sprette opp av vannet. Da ville han tenke som så: 'Ut fra hvordan denne fisken spretter, ut fra de bølgene den skaper og ut fra

hastigheten dens kan jeg se at dette er en stor fisk. Den er ikke liten.'

Slik vil også en person i samtale med en annen vite: "Ut fra de feiltakelsene denne personen nevner, ut fra intensjonene hans og ut fra hvordan han besvarer spørsmål og snakker har han ikke liten visdom. Denne personen er en vismann. Og hvorfor det? Han kommer med dypsindige uttalelser som bidrar til fred og godhet. Han kan si noe som går hinsides vanlig fornuft, noe som er subtilt og bare kan fattes av de vise. Når han snakker om læren, er han kompetent til å gi en kortfattet eller detaljert utredning, og han klarer å undervise, redegjøre, fastslå, klargjøre, analysere den og gjøre den lett å forstå. Denne personen mangler ikke visdom, han er en vismann.'

Det var derfor dette ble sagt, munker: Visdom skal forstås gjennom samtaler over lang tid og ikke kortvarige, munker, og av den forstandige og ikke av den uforstandige, av den vise og ikke av en tosk.'

Dette er altså fire tilstander som må forstås ut fra fire andre tilstander, munker."